

УДК 070(477)+821.161.2-92]19"(092)
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2025.02.439>

БАГАТОГРАННІСТЬ ТАЛАНТУ ОЛЕСЯ СТЕПОВОГО ЯК ЖУРНАЛІСТА І КРИТИКА

Оксана СЕРЕДА

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8078-173X>

кандидатка наук із соціальних комунікацій,

старша наукова співробітниця,

Науково-дослідний інститут пресознавства;

Львівська національна наукова бібліотека України

ім. В. Стефаника,

вул. Стефаника, 2, 79000, м. Львів, Україна,

e-mail: siania@i.ua

Доповнено життєпис українського режисера, актора, журналіста, публіциста та критика Олесь Степовий на основі віднайдених джерел, вивчено його публікації на сторінках української галицької преси. Метою статті було заповнити лакуни у біографії митця, встановити коло українських часописів, з якими співпрацював О. Степовий, розкрити нові криптоніми, визначити жанри віднайдених матеріалів, проаналізувати їхній тематичний діапазон, укласти реєстр. Тема статті є актуальною, оскільки журналістська та публіцистична діяльність О. Степового не вивчалася окремо сучасними українськими дослідниками.

Новизна розвідки зумовлена тим, що біографія першого режисера театру «Заграва» поповнилася новими фактами і в науковий обіг, окрім уже відомих, введено 60 публікацій О. Степового в українських часописах. Підсумовано, що О. Степовий не лише був талановитим режисером, а й мав репортерський хист, зарекомендував себе тонким фейлетоністом і блискучим публіцистом, сприяв розвитку професійної театральної критики в Галичині.

У процесі дослідження використано такі спеціальні наукові методи: біографічний метод, прескліпінг (виокремлення публікацій досліджуваного автора в українській міжвоєнній пресі), якісний контент-аналіз (визначення жанру публікації, окреслення проблематики з подальшим її інтерпретуванням), бібліографічний метод.

Ключові слова: Олесь Степовий, біографія, журналістська діяльність, львівська преса, репортаж, публіцистика, театр, кіно.

Oksana SEREDA

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8078-173X>

PhD in Social Communications,

Senior Research Fellow at the Research Institute for Press Studies;

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv,

2, Stefanyka str., 79000, Lviv, Ukraine,

e-mail: siania@i.ua

THE VERSATILITY OF OLES STEP OVYI'S TALENT AS A JOURNALIST AND CRITIC

The biography of the Ukrainian director, actor, journalist, publicist, and critic Oles Stepovyi is supplemented on the basis of the sources found, and his journalistic and publicistic activities on the pages of the Ukrainian Galician press are studied. The purpose of the article was to fill in the gaps in the artist's biography, to establish the circle of Ukrainian periodicals with which O. Stepovyi collaborated, to reveal new cryptonyms, to determine the genres of the found materials, to analyze their thematic range, and to compile a register. The topic of the article is relevant, since O. Stepovyi's journalistic and publicistic activities have not been studied separately by contemporary Ukrainian researchers. The novelty of the research is due to the fact that, in addition to the already known ones, 60 publications by O. Stepovyi in Lviv periodicals were introduced into scientific circulation, the biographical information of the journalist was significantly supplemented, and a chronological list of O. Stepovyi's materials was formed. To achieve the objectives of this study, special scientific methods were used, such as biographical, bibliographic, press clipping, and qualitative content analysis.

Oles Stepovyi (real name and surname: Lev Glova, 1905—1933) played in the theater troupes of Mykola Aidarov, Nina Boyko, and Olha Mitkevych. He was a co-creator of the first revue theater in Eastern Galicia. In 1931, he became the artistic director of the Zahrava Theater, coined the name of the group, reformed and modernized its stage repertoire. At the same time, O. Stepovyi realized himself as a writer and journalist. He started as a feuilletonist in the satirical magazine Ziz, later he was a correspondent for the newspaper Novy Chas, contributed to the periodicals Dilo and Nash Prapor, and published more than thirty travelogues about towns and villages in Galicia, about twenty essays, feuilletons and discussion articles. At the same time, he was an active contributor to the Kino magazine, edited its theater department, and published more than ten problematic articles on Ukrainian theater and cinema. It is summarized that O. Stepovyi was not only a talented theater director, but also had a talent for reporting, proved himself a subtle feuilletonist and a brilliant publicist, and contributed to the development of professional theater journalism in Galicia.

Keywords: Oles Stepovyi, biography, journalistic activity, Lviv press, reportage, journalism, theater, cinema.

Вступ. Актор і режисер Олесь Степовий відомий у вузькому колі українських театрознавців, однак його життєпис, журналістська та публіцистично-критична діяльність досі залишаються вивченими фрагментарно. Митець не встиг розкрити свій творчий талант уповні, адже згас через хворобу у дуже молодому віці. Водночас залишив багату журналістську і публіцистичну спадщину, яка потребує ретельного вивчення. Якщо частина публікацій театральної тематики вже потрапляла у поле зору театрознавців та дослідників преси, то репортажі О. Степового із містечок і сіл Галичини, за винятком кількох, практично не досліджені на сьогодні, як і його фейлетони та есе. Все це спонукало заглибитися у багатий світ творчої спадщини О. Степового і трохи привідкрити завісу для подальших ґрунтовніших досліджень цієї непересічної особистості.

Новизна статті обґрунтована тим, що в науковий обіг введено 60 публікацій О. Степового (проблемні та критичні статті, фейлетони, есе, нариси, інтерв'ю) на шпальтах часописів «Діло», «Зиз», «Література й Мистецтво», «Свобода», «Наш Прапор», «Новий Час», «Кіно», визначено жанр матеріалів, здійснено аналіз їхньої проблематики. Суттєво доповнено фактами життєпис, вивчено редакторський досвід та встановлено авторство непідписаних публікацій О. Степового у журналі «Кіно», розкрито його криптоніми у місячнику «Зиз», укладено додаток із переліком віднайдених матеріалів.

Постать О. Степового не була об'єктом окремого вивчення сучасних дослідників театру та преси. На еміграції про нього згадували його колеги по сцені. В. Блавацький, який став наступним керівником «Заграви», у журналі «Київ» тепло відгукнувся про свого попередника, не заглиблюючись у його життєпис [1]. А. Радванський опублікував у «Свободі» нарис про український театр «Заграва», в якому теж пригадав першого режисера [2]. В. Шашаровський умістив короткий спогад про О. Степового у виданні «Наш театр» [3], щоправда, у ньому наведені доволі загальні відомості і є неточності, зокрема щодо року смерті режисера.

В останні десятиліття згадки про О. Степового знаходимо у працях театрознавців. Окремі відомості з життєпису режисера подано у публікації В. Ревуцького про акторку Марію Степову, його дружину [4]. Побіжно його ім'я як ідейного натхненни-

ка однієї з найяскравіших міжвоєнних театральних труп згадано у книзі С. Хороба про українську драматургію у Західній Україні та діаспорі [5], розвідці З. Регейла про провінційні українські театральні товариства на теренах Галичини у 1920—1930-х рр. [6]. Окремі факти біографії та творчої діяльності молодого режисера театрознавець Р. Лаврентій наводить у дисертаційному дослідженні про український театр Східної Галичини [7] та статті про мазепинському тематику міжвоєнних західноукраїнських театрів [8]. Відзначимо, що О. Степовий тут фігурує у контексті вивчення українського театру «Заграва» як режисер. Загальний огляд його театально-критичної творчості на шпальтах журналу «Кіно» на основі аналізу дев'яти статей та двох публікацій у «Новому Часі» подано у дисертації театрознавиці С. Роси-Лаврентій [9], однак життєпис і діяльність О. Степового — критика подаються фрагментарно, у контексті аналізу загального театрознавчого дискурсу Галичини. Також ім'я О. Степового привернуло увагу пресознавиці З. Наконечної, яка досліджувала фейлетони на шпальтах газети «Новий Час», серед них згадує одну публікацію його авторства [10]. У монографії О. Середи про українську мистецьку пресу Галичини міжвоєнного двадцятиліття [11] висвітлено життєпис і публіцистичну діяльність О. Степового у часописах «Новий Час», «Кіно», «Свобода», розкрито його криптоніми, однак ці відомості є неповними і спонукають до нових досліджень.

Мета статті полягає у спробі максимально реконструювати біографію О. Степового на основі віднайдених на сьогодні джерел, дослідити його журналістську і редакторську діяльність, розкрити криптоніми, віднайти матеріали його авторства в українській пресі і проаналізувати їхню тематику, укласти бібліографію його публікацій. Об'єктом дослідження є життєпис О. Степового та його співпраця із львівськими часописами: «Діло», «Зиз», «Кіно», «Наш Прапор», «Новий Час» та його додаток «Література й Мистецтво».

У процесі дослідження використано такі спеціальні наукові методи: біографічний метод (уточнення та доповнення життєпису О. Степового), прескліпінг (виокремлення публікацій досліджуваного автора в українській міжвоєнній пресі), якісний контент-аналіз (визначення жанру публікації, окреслення

проблематики з подальшим її інтерпретуванням), бібліографічний метод (укладання бібліографічного переліку віднайдених статей О. Степового).

Основна частина. Про життєвий шлях Олеся Степового (іл. 1) відомо небагато. Його справжнє ім'я та прізвище — Лев Глова, він народився 1905 р. у м. Перемишлі (тепер — Республіка Польща) [11, с. 290]. Навчався в Українській державній гімназії в Перемишлі [12]. Після Першої світової війни зовсім юним вступив до театру «Штука» під керівництвом Миколи Айдарова, який був сформований з акторів, вояків російської армії, які потрапили в полон і були інтерновані польським урядом. Після його ліквідування деякий час грав у театрі Ніни Бойко, мистецьким керівником якого був Микола Комаровський, а другим режисером — Григорій Березовський. На початку 1920-х рр. виступав в Українському придніпрянському театрі Ольги Міткевич, остаточно прибравши собі псевдонім Олесь Степовий [3, с. 188].

Коли 1925 р. у Перемишлі було створене Драматичне товариство ім. Лесі Українки під мистецьким провідом Миколи Гурського, він невдовзі до нього приєднався [13]. Згодом О. Степовий разом з Олександром Пухальським створив літературно-мистецький театр ревії «Блескотинь», який діяв упродовж 1927—1928 рр. і був першим українським театром-ревію у Східній Галичині [14].

Восени 1931 р. О. Степовий разом із дружиною Марією Степовою (з дому Ковман) приєднався до невеликого театрального колективу під керівництвом Івана Волощука, який зупинився у Перемишлі і на той час не мав «належного мистецького обличчя і репертуар його був невисоко цінний та мало цікавий» [2]. У листопаді 1931 р. театр отримав назву «Заграва» — молодий режисер намагався надати йому нового творчого імпульсу, адже займався саме модернізацією репертуару. Театр був заснований як товариство акторів «на паях» [6, с. 62] — кожен із них мав власну частку у грошовій чи майновій формі. У лютому 1932 р. І. Волощук офіційно пішов із колективу і керівництво на себе повністю перебрав О. Степовий [15].

Спершу «Заграва» не надто вирізнялася серед інших театральних колективів, однак поступово О. Степовий як режисер урізноманітнював репертур новаторськими виставами — для цього навіть

Іл. 1. Олесь Степовий. Світлина у журналі «Кіно», 1932 р., ч. 11/12. Фонди ЛННБУ

самотужки перекладав сценічні твори, запропонував власну ревію «Крізь рожеві окуляри». Як мистецький керівник, він «послідовно намагався витворити ансамбль однодумців та модернізувати репертуар» [8, с. 230]. Очевидно, йому це вдалося, адже українська преса схвально відгукувалася про гру акторів, добір репертуару і закликала українське громадянство «всюди, де тільки «Заграва» виступить, масово її відвідувати» [16].

Окрім режисерського й акторського таланту, О. Степовий також мав письменницький хист. Віршувати почав ще на початку 1920-х рр., і з цим пов'язаний цікавий факт: під час гостини Українського придніпрянського театру О. Міткевич у Заліщиках О. Степовий мав нагоду особисто познайомитися з Осипом Маковеем. Юнак наважився показати йому свої поезії, і відомий письменник дав йому тоді пораду сміливо йти у життя, працювати, «а решта само вийде». Як згадував О. Степовий, саме це дало йому поштовх не зупинятися у своїх творчих починаннях, а згодом допомогло кристалізувати себе як публіциста і критика [17].

У 1925 р. О. Степовий розпочав свою публіцистичну діяльність як фейлетоніст у сатиричному жур-

Іл. 2. Титульна шпальта ч. 7 журналу «Зиз» за 1925 р. Фонди ЛННБУ

налі «Зиз» (іл. 2). Як сам потім згадував, писав «гумливі фейлетони» про «працю золочівської суспільности» і навіть жартував, що саме вони «стали причиною, що пробудилися приспалі» золочів'яни і зрушили національне громадсько-культурне життя краю [18]. На шпальтах «Зизу» вдалося ідентифікувати лише один фейлетон О. Степового, підписаний криптонімом Ол. Степ., в якому автор із тонкими нотками іронії описує організацію Шевченківського свята в Золочеві: «...Початок точно о год. 6 вечором... Тепер якраз осьма доходить. Гості також (доходять)... Публіка урочисто настроєна. Комітет урочисто розстроєний (фортеп'ян також). Шановний промовець настроєний і розстроєний» [19]. Також спробував себе у жанрі шаржу, що засвідчує рубрика «З карикатур О. Степового», — свої рисунки підписував О. Степ. Відзначимо, що у «Зизі» ми віднайшли сатиричні поезії під криптонімами С. О. та С-о, однак підтвердити їхню приналежність саме О. Степовому наразі не вдалося.

Припускаємо, що інші фейлетони чи анекдоти О. Степового могли подаватися без зазначення авторства, адже редакція часто публікувала невідомі сатиричні тексти у журналі. Водночас варто відзначити, що факт непоодинокі співпраці юнака із «Зизом» підтверджує рубрика «Почтова скринька», де редакція неодноразово зверталася до нього

у справі публікування матеріалів. Зокрема, у ч. 6 за 1925 р. редактор пояснював причини відхилення тексту (повторюваність теми), у ч. 7 просив надсилати «якнайбільше сенсаций з провінції, коротко а смішно», а у ч. 10, даючи критичні зауваження до тексту, просив фейлетоніста далі писати і надсилати до «Зиза» «богато актуального з провінції».

У 1930 р. О. Степовий почав активну співпрацю із редакцією львівської газети «Новий Час» як її власний кореспондент — по суті, вів власну «подорожню» рубрику, яку наповнював у середньому раз у 5—12 днів, хоча бували й місячні перерви (очевидно, пов'язані з сценічною діяльністю). У його репортажах гармонійно поєднувалися характер завзятого мандрівника і «хист здібного журналіста» [3, с. 189]. Більшість репортажів опубліковано під рубрикою «По рідному краю», яка час від часу варіювала свою назву — «З мандрівок по рідному краю», «З моїх мандрівок по рідному краю», «В мандрівці по рідному краю», а іноді ще містила підназву «Замітки і вражіння». За сучасними мірками, можна сказати, що Степовий вів власний тревелог у «Новому Часі». У жовтні 1931 р. він започаткував хронікальну рубрику «З Перемишля» як власний кореспондент газети, яка, щоправда, проіснувала недовго. У грудні того ж року журналіст провадив тимчасову рубрику «Репортажі з румунської України», в якій ознайомлював читачів «Нового Часу» із сумними реаліями життя українців під румунською окупацією — румунізацією краю у сфері шкільництва, насадженням московського патріархату, поступовим згасанням національного громадсько-культурного життя. Відзначимо, що географія репортажів чи подорожніх нарисів О. Степового мала певну закономірність — зазвичай збігалася із місциною, куди приїздили на гастролі актори театру «Заграва» (іл. 3).

Загалом на шпальтах «Нового Часу» вдалося віднайти більше тридцяти таких тревелогів (див. Додаток) про містечка і села Галичини, серед них: Богородчани, Городенка, Добромиль, Дрогобич, Заліщики, Золочів, Коломия, Косів, Краковець, Кути, Лежайськ, Любачів, Перемишль, Перегінськ, Підкамінь, Рогатин, Самбір, Сколе, Солотвин, Стрий, Тербовля, Тернопіль, Чортків, Яворів, а також про Бережанщину, Лемківщину, Підгаєччину, Румунську Україну. У них дуже цікаво описані різні місцевості — їхня історія, побут, традиції, соціаль-

ні відносини. Сам автор пояснював, що «міста, як і люде, мають свої серця й свої обличчя. Їх дошукатися, відрізнити й описати не все вміють ті, що в них мешкають», тож як «вічний агасфер»¹ О. Степовий намагався відчутти і передати характер кожного українського міста чи села, особливо «найпровінційнішої провінції» [20] (іл. 4).

З іншого боку, він був доволі критичним — поза увагою мандрівника не залишалися сумні політичні реалії, різні буденні «недостачі», невдалі організаційні моменти чи громадянські хиби. Кожен репортаж О. Степового — це своєрідне одкровення, адже він глибоко рефлексував над побаченим, із нотками наївної допитливості, яку автор нарисів пояснював тим, що «з уродження цікавий». Часті гастролі та постійний мандрівний спосіб життя були доволі виснажливими для молодого режисера. Однак він відверто визнавав, що хоч як «не старався придивлювати себе, хоч на якийсь час, до одного постійного місця» — нічого не допомагало, адже невдовзі прокидалася його «волоцюжницька вдача, дрожав знов непосидючий нерв в очікуванні нових вражень» [21].

Про те, що О. Степовий ставився відповідально до кореспондентської праці, свідчать неодноразово висловлені ним переконання, що дописування у часописах мало насамперед моральну користь. Його емоційно забарвлені репортажі і подорожні нотатки мали неабиякий успіх серед читачів, адже їхній автор умів влучно відчутти «настрій» кожного міста і села і поділитися із ним з читацькою аудиторією.

Також О. Степовий спробував себе у таких художньо-публіцистичних жанрах, як нарис, есе, фейлетон, замальовка, які друкував на шпальтах «Діла», «Нашого Прапора», «Нового Часу» і в яких порушував непрості теми українського громадсько-політичного та культурного життя. Серед найбільш артикульованих проблем нарисів та есе — бідність і соціальна незахищеність українських акторів, непрості реалії українців в умовах бездержавності, родинні стосунки. Два нариси були передруковані в американському щоденнику «Свобода».

Талант тонкого сатирика відчутний у замальовці «Замітки і вражіння з мандрівки», де він описує, як написати «політичну ревію» і що для цього потрібно — читати «щоденно вісім польських газет»

¹ Агасфер — мандрівник.

Іл. 3. Актори театру Йосипа Стадника і Чернівецького театру, 1931 р. Крайній зліва — О. Степовий. Фонди ЛННБУ

Іл. 4. Стаття О. Степового у газеті «Новий Час». Фонди ЛННБУ

(«ясно, з джерел відомості найпевніші»), збирати «матеріали: Пата (не коміка фільмового, ні — це Польська Аген. Тел.), Курерів, червоних, зелених (в наголовку), цодзенних, дописей власних кореспондентів і позичених. Все, все!» [22]. Автор як «великий знавець політичних екскурзій друкованого слова» недвозначно вказує на упередженість польської

Іл. 5. Сторінка «Театр» у журналі «Кіно» під ред. О. Степового. Фонди ЛННБУ

преси щодо українців Галичини. Також О. Степовий репрезентував себе як фейлетоніст на шпальтах щоденника «Діло», подаючи власне дотепно-іронічне трактування дійсності, а саме висміюючи забобони та виклики відпочинкового сервісу на літниськах².

Окремої уваги заслуговує опубліковане на сторінках тижневика «Література й Мистецтво», додатка до «Нового Часу», інтерв'ю з письменницею Ольгою Кобилянською [23], в якому вона розповідала про написання свого останнього роману «Апостол черні» і засвідчувала свою приязнь і шану галичанам.

Як режисера й актора О. Степового чи не найбільше хвилювала тема невідрадного становища українського театру у Галичині, тому він свідомо виносив на сторінки «Нового Часу» дразливі питання, аби привернути увагу до них якомога більшого кола галичан, потенційних глядачів. У публікації «Мельпомена плаче!» він із сумом констатував, що українське «театральне мистецтво від кількох літ котиться все нище й нище», і причини цього вбачав не у браку талановитих акторів чи потребі реформування репертуару, а насамперед у злиденному становищі «божевільних засліпленців, що кинули себе на поталу, яких імя: актори» [24]. Головною думкою дискусійної, за визначенням редакції, статті

«Блище цілі!» була теза, що українське «театральне мистецтво хоре», насамперед через матеріальну кризу і байдужість громадськості. Також критиків дошкуляла «абстрактність, некультурність або малосвідомість у відношенні до театрального мистецтва» — він іронічно зауважував, що «кожний навіть пів-інтелігент вважає за відповідне, ба навіть за конечне “розумітися” на театральному мистецтві і «при кожній нагоді кинути своїх, нікому непотрібних п'ять сотиків» [25].

Починаючи з листопада 1930 р., паралельно із роботою кореспондента у редакції «Нового Часу», О. Степовий був активним співробітником журналу «Кіно». У червні 1932 р. редакція журналу офіційно повідомляла, що театральний відділ часопису був значно розширений, аби стати «виразником мистецько-театрального руху в Галичині», і що він отримав назву «Вісти з театру» й нового редактора — режисера театру «Заграва» О. Степового [26]. Новопризначений редактор пояснював потребу розширення рубрики в окремий відділ вірою у те, що «широкі круги громадянства приймуть цю звістку з задоволенням і далі відноситимуться до нас з прихильністю» [27]. Також редакція започаткувала «Театральний відділ порад», в якому планувала вміщувати фахові поради для аматорських театральних гуртків. Цікаве спостереження, що вже з наступного, 13-го, числа відділ «Вісти з театру» знову перейменувався у «Театр» (але й далі «під редакцією О. Степового») й отримав новий логотип у виконанні графіка Юрія Кірієнка (іл. 5).

Саме на шпальтах часопису «Кіно» О. Степовий розкрив ще одну грань свого творчого хисту — блискучого критика, здатного дуже тонко відчувати виклики українського міжвоєнного театрального та кінематографічного мистецтва, вміти аналізувати їх і давати конструктивні поради щодо перспектив розвитку. У виданні він часто підписувався криптонімами — О. С., Ол. Ст., Ол. Ст-вий, Ол. Ст-ий, ст., очевидно, це було продиктовано потребою не так приховати своє прізвище, як урізноманітнити автурсу театрального відділу.

У часописі «Кіно» О. Степовий намагався більш глибоко проаналізувати причини кризових явищ сценічного мистецтва та запропонувати власне бачення шляхів виходу із кризи. Так, у публікації «Дві причини (З-за куліс театральної кризи)» автор висловлю-

² Літнисько (діал.) — місце літнього відпочинку.

вав думку, що до загального занепаду театру спричинився не лише важкий стан світової економіки та зростання популярності кіно, а й інший, не менш важливий чинник, — адаптування репертуару драматичних творів «до низьких інстинктів товпи, експлуатуєючи свобідність обичаїв і порнографію». Більше того, автор підкреслював, що театральне мистецтво, піддаючись насильству плебсу, «котиться у пропасть», бо «нема нічого гіршого над уживання штуки для зарібкових цілей». Серед актуальних проблем українського театру він називав застарілий репертуар через «неоплатність такого інтересу, як писання sztuk для укр. театру», та байдужість суспільності до сумних театральних реалій [28]. Також як актор негативно оцінював звичку окремих колег «поклонятися патетичній дикції і перестарілій акторській манері», «впадаючи у мьєлодраматичний настрій» [29].

Розкриваючи питання реформування репертуару українських п'єс, О. Степовий розмірковував над доцільністю побутової тематики. Автор вважав, що їх не потрібно було цілковито вилучати з репертуару, мотивуючи це тим, що «ні один шануючий себе театр, актор, гурток ані аматор не може легковажити собі одідиченої спадщини» [30]. З іншого боку, наполягав на модернізації самих текстів побутових драм, сценічного устаткування, акторської гри.

Не меншим викликом для розвитку театру критик називав непрофесійність окремих труп, які, «жируючи на людській наївності, а подекуди навіть і на патріотизмі, безкарно волочаться по краю, заплямлюючи своїм гранням та й приватним навіть життям, не тільки наш акторський стан, але що найважливіше: укр. театр. мистецтво» [31]. О. Степовий пояснював цілі аматорського театру — насамперед «зближення мас до загального надбання культури національної і загальнолюдської, поглиблення та розширення вартости духової кожної одиниці а тимсамим цілого народу» та кристалізування громадськості через сценічну творчість у «великий морально зіграний гурт» [32]. З іншого боку, його як режисера й актора непокоїв той факт, що до обговорення проблем українського театру бралися цілком далекі від сцени люди, які не вміли відрізнити зерно від полови, тому окремі шкідливі явища переносили на все українське мистецтво — він наголошував на потребі не зважати на думку «всяких “балаганярів”» від театру» у цих питаннях [33].

Як ми вже згадували, О. Степового особливо боліло жалюгідне становище українського актора в Галичині. У посмертному нарисі про Василя Коссака він висловлював сподівання, що, можливо, врешті смерть знаного українського режисера (внаслідок сухот) «як жертви тих обставин, зверне увагу на важкий стан укр. театру та гірку долю вірних слуг — наших акторів», які йшли на службу театрові «в надії, що й вони своїми муравлиними трудами причиняться до розбудови нації» [34]. У публікації «Занехання», яка є не підписаною, але, ймовірно, належить саме О. Степовому (на це вказує стиль викладу), він, усвідомлюючи усю безвихідь такої ситуації за тогочасних суспільно-політичних умов, дозволив собі на хвилину впасти у песимізм і запропонував «порозганяти тих безумних мандрівників — акторів, позамикати всі амат. кружки театральні і забути за цю світлу сторінку нашої культури, якої традиція тягнеться віками» [35].

Будучи співробітником фахового журналу «Кіно», О. Степовий не міг залишитись осторонь обговорення здобутків модерного кіномистецтва. Він вважав, що фільмове мистецтво рухалося у бік сентименталізму, підлаштовуючись під смаки загалу, адже «сьогоднішній глядач все волисть поплакати в кіні, аніж вийти без внутрішнього зворушення». У популярній того часу дискусії про перспективність звукового кінематографа критик взяв сторону німого кіно, обґрунтовуючи це тим, що «німий фільм дійшов до цього степеня досконалости, що викинув все старі шаблони, впроваджуючи виразисту гру, щирю, однаково фільм звуковий, чи говірний, знов повернув до тих оклепаних способів гри, продукуючи такі сентиментальні мьєлодрами» [29] (іл. 6).

Також О. Степовий аналізував правдивість поширеної на той час у світі ідеї, що на кризу театру вплинув стрімкий розвиток кінематографа, зокрема звукового. Він висловив непопулярну на той час думку, що театр лише скористає з кризи звуковика, який «став небезпекою не для театрів, а в першій мірі для самого кіна», і багато з тих, хто раніше фанатів від кіно, «почав з більшим вдовolenням ходити до правдивих театрів, виходячи з заложення, що краще слухати природне виконання, чим грамофонове горлання» [36].

Через злидні і постійні нервові переживання О. Степовий улітку 1933 р. захворів на туберкульоз. Спершу не надавав цьому значення, продовжував

Іл. 6. Обкладинка журналу «Кіно», 1932 р., ч. 11/12. Фонди ЛННБУ

наполегливо працювати у театрі і вести театральну сторінку у журналі «Кіно», а коли вже звернувся до лікаря, то отримав невтішний прогноз. Попри погане самопочуття, працював майже до останніх днів життя. Помер О. Степовий 24 серпня 1933 р., на 28-му році життя, у лікарні Перемишля, і був похований на місцевому кладовищі [37].

Театр «Заграва», втративши мистецького керівника, деякий час переживав творчу і матеріальну кризу, аж поки у вересні 1933 р. його не очолив визначний режисер і театральний діяч Володимир Блавацький. Він згодом згадував, що О. Степовий був «молодим і надійним працівником на театральній ниві», «мав великі мистецькі аспірації, інтелігенцію, але, на жаль, замало фахового досвіду й замало вишколу, щоб свої наміри зреалізувати». За словами В. Блавацького, в пам'яті своїх приятелів-акторів молодий режисер залишився «шляхетним явищем і жертвою невідрадних умовин галицького театру», адже погас «в злиднях, серед щоденної боротьби за існування, в трагічному душевному конфлікті між підмарними задумами і приземними можливостями» [1, с. 29].

Висновки. Вагома роль О. Степового як театального діяча у тому, що він мав сміливість взятися за реформування «маленького театрика» [1, с. 29] у Перемишлі, давши йому пророчу назву «Заграва», який врешті став «найяскравішим явищем українсько-

го театального руху Галичини міжвоєнного періоду ХХ сторіччя та вписався окремою сторінкою в історію національної культури» [6, с. 62]. Молодий режисер, на думку його сучасників, «виказав неабияку сценічну культуру» та розгорнув «знамена чисто модерного, на європейській височині мистецтва» [38].

Водночас не менш харизматичною є постать О. Степового як журналіста і публіциста, який, незважаючи на свій молодий вік, без сумніву, чудово оперував словом, мав репортерський хист, умів влучно заакцентувати важливі деталі і зацікавити пересічного читача актуальними громадсько-культурними справами. А завдяки неймовірному почуттю гумору, ерудиції, спостережливості та дотепності був тонким фейлетоністом — йому вдавалося зачепити читача за живе, спонукати його до роздумів. Найкращим цьому підтвердженням є його тексти. Щоденник «Діло» у некролозі підкреслював, що покійний був не лише «талановитим режисером українських театрів», а й «кореспондентом українських газет і як публіцист володів добре пером» [39].

На нашу думку, дуже вагомим чинником, що забезпечував фаховість Степового як критика було те, що він як режисер і актор безпосередньо перебував у театральному процесі, бачив усі його слабкі місця і моменти успіху, міг оцінити рівень сприйняття постановок глядацьким загалом. З іншого боку, він був людиною, яка намагалася критично розглянути український театральний простір Галичини, заакцентувати його сильні і слабкі сторони, мав сміливість висловлювати свої думки і витримувати закиди опонентів. Тож Олесь Степовий був одним із тих, хто сприяв розвитку професійної театральної журналістики в Галичині.

Підсумовуючи, відзначимо, що в межах цієї статті не вдалося до кінця реконструювати життєвий шлях О. Степового і досі чимало лагун у його творчій біографії залишаються незаповненими. Тож на часі є продовження вивчення непересічної постаті молодого українського режисера та журналіста.

Додаток

Бібліографія публікацій О. Степового у пресі

1925

[Степовий О.] Ол. Степ. Шевченківське свято. Зиз. 1925. Ч. 7. С. 3.

1930

Степовий О. Брак місця — Українська Книгарня в Чорткові — Про тих, що кажуть голосувати — Вибори і українські актори — Бенефіс Рубчака. *Новий Час*. 1930. 17 лист. С. 5. Рубр. «З моїх мандрівок по рідному краю».

Степовий О. Веселе сонце й сумні рефлексії Заліщик. *Новий Час*. 1930. 11 серп. С. 10.

Степовий О. Вісти із Золочева. *Новий Час*. 1930. 5 груд. С. 5. Рубр. «В мандрівці по рідному краю».

Степовий О. Вічні Агасвери. *Новий Час*. 1930. 22 груд. С. 6. Рубр. «Малий фейлетон».

Степовий О. Городенка й її краса. *Новий Час*. 1930. 4 серп. С. 8. Рубр. «По рідному краю».

Степовий О. Дві причини. (З-за куліс театральної кризи). *Кіно*. 1930. Ч. 3. С. 13—14.

Степовий О. Замітки і враження з мандрівки. *Новий Час*. 1930. 5 верес. С. 7—8.

Степовий О. Із мрячних днів Бережанщини. *Новий Час*. 1930. 3 жовт. С. 8. Рубр. «З мандрівок по рідному краю».

Степовий О. Кути й закутини. *Новий Час*. 1930. 25 лип. С. 10. Рубр. «По рідному краю».

Степовий О. Маковеївка. *Новий Час*. 1930. 25 серп. С. 6.

Степовий О. Мельпомена плаче! *Новий Час*. 1930. 12 верес. С. 8.

Степовий О. Підгаєччина з лучивом освіти в гербі. *Новий Час*. 1930. 26 верес. С. 8. Рубр. «З мандрівок по рідному краю».

Степовий О. Там, де Збруч річку переходили. *Новий Час*. 1930. 22 серп. С. 8.

Степовий О. Там, де Збруч річку переходили... *Свобода*. Джерсі Ситі, 1930. 30 верес. С. 2. Передрук з «Нового Часу».

Степовий О. Чого Тернопіль похнюпився?... *Новий Час*. 1930. 28 листоп. С. 5. Рубр. «В мандрівці по рідному краю».

1931

Степовий О. Бесарабія. *Новий Час*. 1931. 25 груд. С. 5. Рубр. «Репортажі з румунської України».

Степовий О. Братня зустріч. *Новий Час*. 1931. 4 верес. С. 6. Рубр. «З мандрівки по рідному краю».

Степовий О. Будова церкви на Засянню — Драм. Т-во ім. Лесі Українки — Похід на пикулицькі могили. *Новий Час*. 1931. 29 черв. С. 5. Рубр. «З життя Перемишля».

Степовий О. Вистава української книжки та народного мистецтва у Самборі. *Новий Час*. 1931. 13 листоп. С. 4—5.

Степовий О. Враження з подорожі. *Новий Час*. 1931. 18 груд. С. 4. Рубр. «Репортажі з румунської України».

Степовий О. Де срібнолентий Сян пливе... *Новий Час*. 1931. 5 черв. С. 7. Рубр. «З мандрівки по рідному краю».

Степовий О. Довбушеві «три церковці». *Діло*. 1931. 21 серп. С. 3.

Степовий О. Жалібна Академія — Спортовий рух — Ювілей «Дівочого Інститута» — Побут посла Лучковича — Театр під адм. І. Волощука. *Новий Час*. 1931. 30 жовт. С. 8. Рубр. «З життя Перемишля».

Степовий О. З гараздів Скільщини. *Новий Час*. 1931. 16 лют. С. 5, 6. Рубр. «В мандрівці по рідному краю».

Степовий О. Звуковість в кіні і театр. *Кіно*. 1931. Ч. 3. С. 10—11.

Степовий О. Зизом на Стрий. *Новий Час*. 1931. 2 берез. С. 6. Рубр. «По рідному краю».

Степовий О. Літниськові жарти. *Діло*. 1931. 9 верес. С. 3.

Степовий О. Ляля. *Діло*. 1931. 5 лип. С. 2.

Степовий О. Одна промова. *Новий Час*. 1931. 15 трав. С. 10.

Степовий О. Про Підкамінь, Залізці й інші «діри». *Новий Час*. 1931. 5 січ. С. 8. Рубр. «В мандрівці по рідному краю».

Степовий О. Репортажі з нашого нафтового басейну. *Новий Час*. 1931. 1 трав. С. 2; 4 трав. С. 2. Рубр. «З мандрівки по рідному краю».

Степовий О. «Рідна Школа» — В пам'ять Великого Громадянина — «Молода Громада» — В пам'ять Франка — «Т-во Охорони Дітей» — Будова церков оо. Василіян — Укр. Театр під адм. І. Волощука. *Новий Час*. 1931. 14 жовт. С. 6. Рубр. «З життя Перемишля».

Степовий О. Рогатин. Місто бадьорих звуків. *Новий Час*. 1931. 4 лют. С. 6. Рубр. «В мандрівці по рідному краю».

Степовий О. Серед наших бойків. *Новий Час*. 1931. 20 листоп. С. 6—7. Рубр. «З мандрівки по рідному краю».

[Степовий О.] Ол. Ст-вий. Телевізія на службі Х. Музи. *Кіно*. 1931. Ч. 21. С. 8.

Степовий О. У Ольги Кобилянської. *Література й Мистецтво*. 1931. Ч. 30 (Новий Час. 5 жовт. С. 6).

Степовий О. Українське національне життя. *Новий Час*. 1931. 21 груд. С. 4—5. Рубр. «Репортажі з румунської України».

Степовий О. Український Яворів. *Новий Час*. 1931. 2 груд. С. 4. Рубр. «З мандрівки по рідному краю».

Степовий О. Церковне питання. *Новий Час*. 1931. 23 груд. С. 4. Рубр. «Репортажі з румунської України».

Степовий О. Чи грати побутовщину. *Кіно*. 1931. Ч. 6. С. 10; Ч. 7. С. 10—11.

Степовий О. Шабльон у театрі і кіно. *Кіно*. 1931. Ч. 21. С. 9—10.

1932

Степовий О. В таку одну ніч... *Новий Час*. 1932. 7 січ. С. 4.

Степовий О. Весняна Теробовля. *Новий Час*. 1932. 15 квіт. С. 3. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

[Степовий О.] (ст.). Вистави під голим небом. *Кіно*. 1932. Ч. 41 (13). С. 4.

[Степовий О.]. Від Редакції. *Кіно*. 1932. Ч. 11—12. С. 5.

Степовий О. З Добромильського кутика. *Новий Час*. 1932. 17 січ. С. 3. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

Степовий О. З дороги життя. *Новий Час*. 1932. 19 трав. С. 2. Рубр. «Малий фейлетон».

[Степовий О.] Занехання. *Кіно*. 1932. Ч. 46. С. 7.

Степовий О. Із голодуючої Гуцульщини. *Новий Час*. 1932. 16 берез. С. 3. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

Степовий О. Із голодуючої Гуцульщини. *Свобода*. Джерсі Сіті, 1932. 16 берез. С. 3. Передрук з «Нового Часу».

Степовий О. Коломийські коломийки. *Новий Час*. 1932. 26 берез. С. 3. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

Степовий О. Людське... *Новий Час*. 1932. 7 груд. С. 3.

Степовий О. На краю Лемківщини. *Новий Час*. 1932. 4 січ. С. 2. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

[Степовий О.] Ол. Ст. О святощі мистецтва. *Кіно*. 1932. Ч. 11—12. С. 5—7.

Степовий О. Підгаєччина в праці. *Новий Час*. 1932. 29 трав. С. 3. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

Степовий О. Репортажі зза сніжних завій. *Новий Час*. 1932. 13 берез. С. 3. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

Степовий О. Рефлексії року. *Кіно*. 1932. Ч. 1—2. С. 9—10.

[Степовий О.] О. С. Таїса Міткевич-Пухальська. *Кіно*. 1932. Ч. 16—17. С. 7.

Степовий О. Українська Мельпомена в жалобі. *Кіно*. 1932. Ч. 42 (14). С. 4—6.

Степовий О. Упадок Дрогобича. *Новий Час*. 1932. 24 січ. С. 2. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

Степовий О. Чортківські рекорди. *Новий Час*. 1932. 2 квіт. С. 2. Рубр. «З мандрівки по рідньому краю».

Степовий О. Ювілей. *Новий Час*. 1932. 23 квіт. С. 2.

1933

Степовий О. Блище цілі! *Новий Час*. 1933. 5 квіт. С. 4. Рубр. «Література й мистецтво».

Степовий О. Великодня пісня. *Новий Час*. 1933. 21 квіт. С. 3—4.

Степовий О. Західна тайга. *Новий Час*. 1933. 20 лют. С. 5.

Степовий О. Люди з вулиці. *Наш Прапор*. 1933. 15 січ. С. 6.

[Степовий О.] Ол. Ст-ий. Напрямні аматорських театрів. *Кіно*. 1933. Ч. 1—2. С. 7.

Степовий О. Нічого нового під сонцем. *Новий Час*. 1933. 2 квіт. С. 3.

Степовий О. Лист. *Новий Час*. 1933. 28 серп. С. 3.

Степовий О. Рідзвяна несподіванка. *Новий Час*. 1933. 7 січ. С. 6.

Степовий О. Через Гуцульщину проходить марево смерті. Голод в наших горах. *Наш Прапор*. 1933. 23 лют. С. 3.

1. Блавацький В. Із театральних споминів. Київ. Філадельфія, 1953. Ч. 1. С. 29—37.
2. Радванський А. Український театр «Заграва» (Присвячую сл. пам'яті В. Блавацького). *Свобода*. Джерсі-Сіті, 1953. 26 берез. С. 2.
3. Шашаровський В. Олесь Степовий. *Наш театр: Книга діячів українського театального мистецтва 1915—1991*: у 2 т. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1992. Т. 2. С. 187—189.
4. Ревуцький В. Актриса Марія Степова. *Просценіум*. Львів, 2005. № 3. С. 23—25.
5. Хороб С. Українська драматургія 20—30-х років у Західній Україні та діаспорі. Івано-Франківськ, 2008. 192 с.
6. Регейло З. Провінційні українські театральні об'єднання Галичини в 20—30 роки XX ст. *Гілея*: зб. наук. пр. Київ, 2011. Вип. 43. С. 59—69. URL: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=59>
7. Лаврентій Р. Український театр Східної Галичини 20—30-х років XX ст.: процеси модернізації: дис. ... канд. мист.: спец. «Теорія та історія культури». Київ, 2021. 276 с. URL: https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/lavrentiy_dys.pdf
8. Лаврентій Р. Мазепинська тематика західноукраїнських театрів 20—30-х років XX ст.: «Мотря» і «Батурин» за однойменними повістями Богдана Лепкого. *Іван Мазепа і мазепинці. Історія та культура України останньої третини XVII — початку XVIII століть*: наук. зб. Львів, 2011. С. 220—233. URL: <https://surl.li/kcbgap>
9. Роса-Лаврентій С. Театрально-критичний дискурс в українській сценічній культурі Східної Галичини 1920—1930-х років: історико-типологічний аспект: дис. ... канд. мист.: спец. «Теорія та історія

- культури». Київ, 2021. 236 с. URL: <https://surl.li/hacqco>
10. Наконечна З. Особливості жанру фейлетону у львівській газеті «Новий Час» (1923—1939 рр.). *Пресознавство / Press Studies*. Львів, 2022. Вип. 1. С. 161—170. URL: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2022-1-10>
 11. Середа О. У полоні арту: українська мистецька преса Галичини міжвоєнного двадцятиліття: монографія. Львів, 2023. 364 с.
 12. Степовий О. Там, де Збруч річку переходили. *Новий Час*. Львів, 1930. 22 серп. С. 8.
 13. Прасіцький М. «Драматичне товариство ім. Лесі Українки» в Перемишлі. *Перемишль. Західний бас-тійон України*: збірник матеріалів до історії Перемишля і Перемиської землі зладжений редакційною колегією під проводом проф. Б. Загайкевича. Нью-Йорк; Філадельфія, 1961. С. 335—339.
 14. Степовий О. Лист до Редакції. *Новий Час*. Львів, 1930. 1 верес. С. 7.
 15. Український Театр «Заграва»... *Новий Час*. Львів, 1932. 24 лют. С. 4.
 16. Я. Виступи театр. кооп. «Заграва» під адм. проводом І. Волощука. *Діло*. Львів, 1931. 15 груд. С. 6.
 17. Степовий О. Маковеївка. *Новий Час*. Львів, 1930. 25 серп. С. 6.
 18. Степовий О. Вісти із Золочева. *Новий Час*. Львів, 1930. 5 груд. С. 5.
 19. [Степовий О.] Ол. Степ. Шевченківське свято. *Зиз*. 1925. Ч. 7. С. 3.
 20. Степовий О. Про Підкамінь, Залізці й інші «діри». *Новий Час*. 1931. 5 січ. С. 8.
 21. Степовий О. Братня зустріч. *Новий Час*. 1931. 4 верес. С. 6.
 22. Степовий О. Замітки і вражіння з мандрівки. *Новий Час*. 1930. 5 верес. С. 7—8.
 23. Степовий О. У Ольги Кобилянської. *Література й Мистецтво*. 1931. Ч. 30 (Новий Час. Ч. 109. 5 жовт. С. 6).
 24. Степовий О. Мельпомена плаче! *Новий Час*. 1930. 12 верес. С. 8.
 25. Степовий О. Блище ціли! *Новий Час*. 1933. 5 квіт. С. 4. Рубр. «Література й мистецтво».
 26. Особисте. *Кіно*. 1932. Ч. 11—12. С. 9.
 27. Від Редакції. *Кіно*. 1932. Ч. 11—12. С. 5.
 28. Степовий О. Дві причини. (З-за куліс театральної кризи). *Кіно*. 1930. Ч. 3. С. 13—14.
 29. Степовий О. Шабльон у театрі і кіно. *Кіно*. 1931. Ч. 21. С. 9—10.
 30. Степовий О. Чи грати побутовщину. *Кіно*. 1931. Ч. 6. С. 10.
 31. [Степовий О.] Ол. Ст. О святощі мистецтва. *Кіно*. 1932. Ч. 11—12. С. 5—7.
 32. [Степовий О.] Ол. Ст-ий. Напрявні аматорських театрів. *Кіно*. 1933. Ч. 1—2. С. 7.
 33. Степовий О. Рефлексії року. *Кіно*. 1932. Ч. 1—2. С. 9—10.
 34. Степовий О. Українська Мельпомена в жалобі. *Кіно*. 1932. Ч. 42 (14). С. 4—6.
 35. [Степовий О.] Занехання. *Кіно*. 1932. Ч. 46. С. 7.
 36. Степовий О. Звуковість в кіні і театр. *Кіно*. 1931. Ч. 3. С. 10—11.
 37. Лев Глова Степовий. *Новий Час*. Львів, 1933. 28 серп. С. 5.
 38. Де-де. Театр «Заграва». *Кіно*. Львів, 1932. Ч. 1/2. С. 10—11.
 39. Лев Глова Степовий... *Діло*. Львів, 1933. 30 серп. С. 4.

REFERENCES

- Blavatskyi, V. (1953). From theater memories. *Kyiv* (Part 1, pp. 29—37). Philadelphia [in Ukrainian].
- Radvanskyi, A. (1953, March 26). The Ukrainian Theater «Zahrava» (Dedicated to the memory of V. Blavatsky). *Svoboda* (P. 2). Jersey City [in Ukrainian].
- Shasharovskiy, V. (1992). Oles Stepovyi. *Our theater. The book of figures of Ukrainian theatrical art. 1915—1991* (Vol. 2, pp. 187—189). New York; Paris; Sydney; Toronto [in Ukrainian].
- Revutskyi, V. (2005). Actress Mariya Stepova. *Proscenium*, 3, 23—25 [in Ukrainian].
- Khorob, S. (2008). *Ukrainian Drama of the 20s and 30s in Western Ukraine and the Diaspora*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Reheilo, Z. (2011). Provincial Ukrainian theater associations of Galicia in the 20s and 30s of the twentieth century. *Hileya*, 43, 59—69 [in Ukrainian].
- Lavrentiy, R. (2021). *The Ukrainian Theater of Eastern Galicia in the 1920s and 1930s: Modernization Processes* (PhD dissertation in Art History). Kyiv. Retrieved from: https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/lavrentiy_dys.pdf [in Ukrainian].
- Lavrentiy, R. (2011). Mazepa's themes in Western Ukrainian theaters of the 1920s and 1930s: «Motrya» and «Baturyn» based on the novels of the same name by Bohdan Lepkyi. *Ivan Mazepa i mazepyntsi: istoriya ta kultura Ukrainy ostanniroyi tretyni XVII — pochatku XVIII stoliť* (Pp. 220—233). Lviv. Retrieved from: <https://surl.li/kcbgap> [in Ukrainian].
- Rosa-Lavrentiy, S. (2021). *Theatrically-critical discourse in the Ukrainian artistic culture of Eastern Galicia in the 1920s and 1930s: historical and typological aspects* (PhD dissertation in Art History). Retrieved from: <https://surl.li/hacqco> [in Ukrainian].
- Nakonechna, Z. (2022). The characteristics of the feuilleton genre in the Lviv newspaper «Novyi Chas» (1923—1939). *Press Studies*, 1, 161—170. Retrieved from: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2022-1-10> [in Ukrainian].
- Sereda, O. (2023). *Captive to Art: The Ukrainian Art Press of Galicia in the Interwar Period*: monograph. Lviv [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1930, August 22). Where the Zbruch River was crossed. *Novyi Chas* (P. 8). Lviv [in Ukrainian].

- Prasitskyi, M., & Zahaykiewicz, B. (Ed.). (1961). «Lesya Ukrainka Drama Society» in Peremyshl. In: B. Zahaykiewicz. *Peremyshl. The Western stronghold of Ukraine*: collected materials on the history of Peremyshl and the Peremyshl Land (Pp. 335—339). New York; Philadelphia [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1930, September 1). Letter to the Editor. *Novyi Chas* (P. 7). Lviv [in Ukrainian].
- «Ukrainian Theatre “Zahrava”...» (1932, February 24). *Novyi Chas* (P. 4). Lviv [in Ukrainian].
- Ya. (1931, December 15). The Theatre Cooperative «Zahrava»'s performances under the administrative direction of I. Voloshchuk. *Dilo* (P. 6). Lviv [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1930, August 25). Makoveyivka. *Novyi Chas* (P. 6) Lviv [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1930, December 5). Zolochiv's news. *Novyi Chas* (P. 5) Lviv [in Ukrainian].
- [Stepovyi, O.] Ol. Step. (1925). Shevchenko's holiday. *Zyz* (Part 7, p. 3) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1931, January 5). About Pidkamin', Zalitsi and other «rural places». *Novyi Chas* (P. 8). Lviv [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1931, September 4). Fraternal meeting. *Novyi Chas* (P. 6). Lviv [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1930, September 4). Notes and impressions from the trip. *Novyi Chas* (Pp. 7—8) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1931). Visiting Olga Kobylanska. *Literatura i Mystetstvo*, 30 (*Novyi Chas*, October 5, 6) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1930, September 12). Melpomene cries! *Novyi Chas* (P. 8) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1933, April 5). Closer to the goal! *Novyi Chas* (P. 4) [in Ukrainian].
- Personal. (1932). *Kino* (Part 11—12, p. 9) [in Ukrainian].
- From the Editor. (1932). *Kino* (Part 11—12, pp. 5) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1930). Two reasons. (From behind the scenes of the theater crisis). *Kino* (Part 3, pp. 13—14) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1931). Template in theater and cinema. *Kino* (Part 21, pp. 9—10) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1931). Whether to perform domestic performances. *Kino* (Part 6, p. 10) [in Ukrainian].
- [Stepovyi, O.] Ol. St. (1932). On the art's sanctity. *Kino* (Part 11—12, pp. 5—7) [in Ukrainian].
- [Stepovyi, O.] Ol. St-yi. (1933). Directions of amateur theaters. *Kino* (Part 1—2, p. 7) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1932). Reflections of the year. *Kino* (Part 1—2, pp. 9—10) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1932). Ukrainian Melpomene in mourning. *Kino* (Part 42 (14), pp. 4—6) [in Ukrainian].
- [Stepovyi, O.] (1932). Abandonment. *Kino* (Part 46, p. 7) [in Ukrainian].
- Stepovyi, O. (1931). Sound in cinema and theater. *Kino* (Part 3, pp. 10—11) [in Ukrainian].
- Lev Glova Stepovyi. (1933, 28 serp.). *Novyi Chas* (P. 5). Lviv [in Ukrainian].
- De-de. (1932). Teatr «Zahrava». *Kino* (Part 1/2, pp. 10—11). Lviv [in Ukrainian].
- Lev Glova Stepovyi... (1933, 30 serp.). *Dilo* (P. 4). Lviv [in Ukrainian].